

Olena Bachynska
*Candidate of Economic Sciences,
Associate Professor at the Department of Public Administration,
Management and Inclusive Economy
Educational and Rehabilitation Institution of Higher Education
«Kamianets-Podilskyi State Institute»
ORCID: <https://orcid.org/0000-0001-6994-469X>*

Бачинська О.М.
*кандидат економічних наук,
доцент кафедри публічного управління,
менеджменту та інклюзивної економіки
Навчально-реабілітаційного закладу вищої освіти
«Кам'янець-Подільський державний інститут»
ORCID: <https://orcid.org/0000-0001-6994-469X>*

DOI: <https://doi.org/10.30525/978-9934-26-703-1-4>

FORMATION OF DIGITAL COMPETENCE IN FUTURE SPECIALISTS IN ECONOMICS AND MANAGEMENT

ФОРМУВАННЯ ЦИФРОВОЇ КОМПЕТЕНЦІЇ У МАЙБУТНІХ ФАХІВЦІВ З ЕКОНОМІКИ ТА УПРАВЛІННЯ

Цифровізація є ключовим чинником трансформації сучасної економіки, що передбачає інтеграцію цифрових технологій у всі сфери суспільного розвитку. В Україні реалізація державної політики у цій сфері ґрунтується на положеннях Концепції розвитку цифрової економіки та суспільства, основою якої визначено інформаційно-комунікаційні технології та людський інтелектуальний потенціал. Поширення цифрових технологій зумовлює зміну економічних відносин і підвищує значення цифрових компетентностей як чинника конкурентоспроможності держави. У зв'язку з цим зростають вимоги до професійної підготовки майбутніх економістів та управлінців, які мають володіти адаптивністю, критичним мисленням та навичками ефективного використання цифрових інструментів у професійній діяльності. Це актуалізує необхідність модернізації фахової підготовки відповідно до потреб цифрової економіки та вимог ринку праці.

Одне з найбільш ґрунтовних трактувань поняття цифрової компетентності запропоновано Г. Солдатовою, яка розглядає її як багатовимірний та інтегративний феномен, що визначає ефективність життєдіяльності особистості в умовах інформаційного суспільства. У структурі цифрової компетентності дослідниця виокремлює чотири взаємопов'язані складові:

1) інформаційна та медіакомпетентність, яка передбачає наявність знань, умінь, мотивації та відповідальності щодо пошуку, аналізу, систематизації, збереження й критичного осмислення цифрової інформації. Важливим аспектом цієї складової є здатність створювати власні інформаційні продукти із використанням сучасних цифрових технологій, зокрема текстових, графічних, аудіо- та відео ресурсів;

2) комунікативна компетентність, що охоплює знання та навички ефективної взаємодії у цифровому середовищі. Вона передбачає використання різноманітних каналів онлайн-комунікації – соціальних мереж, форумів, блогів, чатів та інших платформ для реалізації освітніх, професійних і соціальних цілей. Водночас важливого значення набувають дотримання етичних норм цифрового спілкування, інформаційна безпека та відповідальність за власну поведінку в мережі;

3) технічна компетентність характеризує здатність особистості ефективно й безпечно застосовувати технічні та програмні засоби для вирішення практичних завдань. Вона включає навички роботи з комп'ютерними системами, цифровими платформами, хмарними сервісами та мережевими технологіями, а також уміння адаптуватися до швидких технологічних змін;

4) споживча компетентність, яка пов'язана зі здатністю використовувати цифрові технології та мережу Інтернет для задоволення особистих і професійних потреб. Йдеться про вміння застосовувати цифрові сервіси для здійснення фінансових операцій, отримання адміністративних послуг, онлайн-навчання, електронної комерції та вирішення інших повсякденних завдань [1, с. 10].

Таким чином, цифрова компетентність постає як комплексна характеристика сучасної особистості, що поєднує когнітивні, технологічні, комунікативні та соціальні аспекти діяльності у цифровому середовищі. Її формування є важливою передумовою професійної підготовки майбутніх фахівців та їх успішної інтеграції в сучасне інформаційне суспільство.

У структурі міжнародних освітніх стандартів ЮНЕСКО позиціонує цифрову грамотність як фундаментальний компонент базових навичок XXI століття, що інтегрує інформаційну, медійну та технологічну субкомпетентності. Пріоритетним вектором концепції є забезпечення інклюзивності цифрового освітнього простору [4].

Своєю чергою, Європейська рамка цифрової компетентності (EU DigComp) диференціює зазначений феномен за п'ятьма профільними доменами:

1. Інформаційно-аналітичний: оперування даними та релевантний пошук.

2. Комунікативно-кооперативний: мережева взаємодія та колаборація.

3. Креативно-продуктивний: генерація та модифікація цифрового контенту.
4. Протективний: забезпечення кібербезпеки та захисту персональних даних.
5. Евристичний: вирішення комплексних завдань та інноваційна діяльність [3].

Дослідження зарубіжної практики формування цифрової компетентності майбутніх фахівців передбачає компаративний аналіз стратегій тих держав, де діджиталізація навчання та підготовка управлінських кадрів є пріоритетними напрямками державної освітньої політики. Ключові особливості та інноваційні підходи до розвитку цифрових спроможностей фахівців у провідних країнах світу представлено в таблиці 1.

Таблиця 1

Характеристика особливостей формування цифрової компетентності майбутніх управлінців різних країнах світу

Країна	Особливості формування цифрової компетентності у майбутніх управлінських кадрів
Великобританія	Заклади вищої освіти активно залучають цифрові платформи (наприклад, FutureLearn) для викладання дисциплін. Це дозволяє студентам опановувати сучасний цифровий інструментарій та стратегії через практичні кейси та онлайн-навчання
Німеччина	Університети роблять акцент на курсах із цифрового менеджменту, інновацій та бізнес-стратегій для діджитал-епохи. Освітні програми зосереджені на інтеграції інтернет-речей (IoT), штучного інтелекту (AI) та великих даних (Big Data) у реальний бізнес
США	Програми бізнес-освіти (MBA) інтегрують курси з IT-менеджменту, науки про дані (Data Science) та управління цифровими платформами, фокусуючись на підготовці лідерів для цифрової економіки
Фінляндія	Пропонуються спеціалізовані курси з аналітики даних, інноваційного менеджменту та роботи з цифровими платформами. Зокрема, у Hanken School of Economics готують управлінські команди за напрямками цифрового лідерства та новітніх технологій
Швеція	Вища школа пропонує підготовку з цифрового маркетингу, управління інформацією та діджитал-стратегій. Навчання базується на практичному розборі кейсів провідних національних компаній, як-от Spotify та Ericsson
Канада	Провідні бізнес-школи (зокрема, Rotman School of Management при Університеті Торонто) впроваджують у програми підготовки

	менеджерів курси з цифрового врядування, блокчейн-технологій та аналітики даних
--	---

Джерело: [2]

У сучасній парадигмі вищої освіти цифрова грамотність позиціонується як фундаментальна наскрізна компетентність (*transversal competence*), що має інваріантний характер і є іманентною складовою професійної архітекτονіки фахівців будь-якого профілю. Її функціональне призначення виходить за межі суто технологічних умінь, трансформуючись у системний інструмент інтелектуальної діяльності, критичного аналізу та адаптації суб'єкта навчання до умов високотехнологічного та динамічного соціокультурного середовища.

Процес імплементації цифрової компетентності в освітній простір ЗВО реалізується через її наскрізну інтеграцію у зміст варіативних та нормативних дисциплін, а також через структурування освітньо-професійних програм як обов'язкового, системоутворюючого елемента загальної та фахової підготовки.

Підвищення рівня цифрової компетентності майбутніх фахівців з економіки та управління потребує комплексної модернізації системи професійної підготовки відповідно до сучасних тенденцій цифровізації економіки та вимог ринку праці. Одним із ключових напрямів такої трансформації є оновлення змісту освітніх програм шляхом інтеграції цифрово-орієнтованих освітніх компонентів, упровадження міждисциплінарного підходу та узгодження навчальних результатів із міжнародними стандартами цифрових компетентностей. Важливого значення набуває посилення практичної складової підготовки через використання кейс-методів, роботу з сучасними аналітичними платформами, інформаційними системами управління та залучення здобувачів освіти до професійного середовища через програми стажування і практики.

Не менш важливим чинником є розвиток цифрової компетентності науково-педагогічних працівників шляхом систематичного підвищення кваліфікації, участі у професійних тренінгах, співпраці з представниками бізнесу та впровадження інноваційних освітніх технологій у навчальний процес. Актуальним залишається також удосконалення матеріально-технічного та цифрового забезпечення ЗВО, зокрема розширення доступу до спеціалізованого програмного забезпечення, цифрових платформ і сертифікаційних ресурсів.

Суттєву роль у формуванні конкурентоспроможного фахівця відіграє розвиток партнерської взаємодії між ЗВО, бізнес-структурами та ІТ-сектором, що сприяє створенню практикоорієнтованих освітніх курсів, підтримці інноваційних проєктів і розвитку підприємницьких ініціатив молоді. Водночас необхідною умовою забезпечення ефективності освітнього процесу є здійснення системного моніторингу рівня

сформованості цифрових компетентностей здобувачів освіти, оцінювання результативності освітніх програм та врахування потреб роботодавців у процесі оновлення професійної підготовки.

Література:

1. Генсерук Г.Р. Цифрова компетентність як одна із професійно значущих компетентностей майбутніх учителів. *Open educational e-environment of modern University*. 2019. № 6. С. 8–14.
2. Дегтярьов В.Ю. Зарубіжний досвід формування цифрової компетентності майбутніх менеджерів. URL: <https://vspu.net/sit/index.php/sit/article/view/5689/5104> (дата звернення: 06.05.2026)
3. Vuorikari R., Kluzer S., Punie Y. DigComp 2.2: The Digital Competence Framework for Citizens – With new examples of knowledge, skills and attitudes, Publications Office of the European Union, Luxembourg, 2022. DOI: <https://doi.org/10.2760/115376>
4. Yuma, Inzolia. Digital literacy: Fostering possible futures through higher education. IESALC. UNESCO. 9 September 2025. URL: <https://www.iesalc.unesco.org/en/articles/digital-literacy-fostering-possible-futures-through-highereducation> (дата звернення: 01.06.2026)